
Vragen over zen en boeddhisme

Antwoorden van Claude E Mon Cannizzo, juli 2020

Is Boeddha een god ?

Neen ... Shakyamuni, Siddharta Gautama (de namen van de 'mens' alvorens de Boeddha, de Ontwaakte te worden) is geen god. Boeddha was een menselijk wezen, zoals ieder ander. Gautama is van huis vertrokken om te begrijpen wat het lijden was dat hij ervaarde toen hij in contact kwam met ouderdom, ziekte, en dood. Van waar kwam dit lijden? Hij verliet zijn paleis en trok op weg om het antwoord te vinden. Op zoek gaan naar wat de oorzaak was van het lijden en zoeken wat aan mensen vreugde zou kunnen geven. Hij vervolmaakte zich tot hij het Ontwaken (Bodhi) bereikte en onderwees de weg die hij gevolgd had en die wij nog steeds vandaag volgen. Door zijn voorbeeld te volgen kunnen ook wij onze Boeddha natuur realiseren.

Geloven zen boeddhisten in God ?

Er zijn enkele vragen waarop de Boeddha niet geantwoord heeft, één daarvan ging over het bestaan van God. Niet dat de Boeddha daar niet op kon antwoorden, maar omdat deze vraag voor hem geen fundamenteel onderwerp was. God is een door mensen voor mensen uitgevonden concept. In het zen boeddhisme gelooft men niet in een God die over de mensen of eender welk iets zou staan.

Waarom is Boeddha zo dik ?

Een dikke glimlachende goeierd die op verschillende manieren in beelden wordt afgebeeld, is geen voorstelling van de Boeddha. Deze stelt een Chinese godheid voor, 'Budai' genoemd, 'Hotei' in het Japans. Het is de god van de vreugde, van het geluk en van de bescherming van de kinderen. Dit heeft dus niets te maken met de historische Boeddha.

Vereren zen boeddhisten beelden ?

De zen adepten tonen hun eerbetoon aan de vertegenwoordigers van de Boeddha, maar niet in de vorm van idolatie of van gebeden. Beelden zoals bijvoorbeeld van Kannon (Avalokiteshvara) stellen het stralende mededogen van de Boeddha of Manjusri uit met het zwaard van wijsheid in de hand dat de illusies afsnijdt. Allebei zijn Bodhisattva's. Door te buigen voor een Boeddhabeeld dankt de beoefenaar en brengt hij hulde aan de transmissie van de beoefening en van het onderricht (Dharma).

Hebben zen boeddhisten gebeden ?

Omdat zen boeddhisten niet in een God geloven, bidden zij uiteraard niet. In de leer van zen bestaat alles in verbondenheid met elkaar. Geen scheiding tussen de orde der dingen en zichzelf, er bestaat dus niets aan wie of wat men gebeden zou kunnen richten.

Is zen een religie ?

Zen gaat voorbij de 'ordinaire' godsdienst. Het is de religie van voor de religies. Er zijn geen dogma's zoals in andere godsdiensten. Sommigen stellen het voor als een religie, anderen als een filosofie, en weer anderen als een manier van leven. Dit alles is niet helemaal fout, maar ook niet exact juist. Zen is een Weg, die de mens integreert met de natuur, de ethiek, de wijsheid en het mededogen. Indien men dit alles samenvoegt kan men dit een 'religie' noemen, in de spirituele betekenis van 'niet-gescheidenheid' realiseren ... verbinden!

Is er een verschil tussen zen en boeddhisme ?

De bron van het boeddhisme is Indisch, en dus cultureel beïnvloed door de Indiase cultuur. Enkele eeuwen na Boeddha's dood ging zijn onderricht verder naar China en Zuid-Oost Azië. Doorheen al deze migraties veranderde het boeddhisme helaas in een dogmatische religie met zijn geloofsopvattingen, rituelen en ceremonies ...

Zen is gebleven zoals Boeddha hem oorspronkelijk onderwezen heeft met Dhyana. Door opeenvolgende opvolgers, patriarchen en matriarchen, doorgegeven eerst in India en later in China door Bodhidharma (28ste patriarch), waar hij 'Chan' werd genoemd. Daarna in Korea en zo naar Japan waar hij 'Zen' werd genoemd. Meester Dogen introduceerde zen met zijn oorspronkelijke wortels in de vorm van Dhyana. Daarna van opvolger tot opvolger tot onze tijd met Kodo Sawaki. Ten slotte werd zen naar Europa gebracht door Meester Deshimaru, die trouw bleef aan het onderricht van Dogen, door de nadruk te leggen op de beoefening van zazen, en niet op rituelen of historische concepten.

Waarom doet men voorover buigingen, prosternaties, in zen ?

Prosternaties, voorover buigingen worden in zen 'pai' genoemd, of 'gotai-tichi'. Go betekent vijf en tai, het lichaam. De vijf lichaamsdelen, de twee knieën, de twee ellebogen, en het hoofd. Tocho betekent naar de vloer brengen.

De pai's worden op volgende manier beoefend. Sta recht en buig voorover met de handen in gassho (handen tegen elkaar gevouwen) vanuit de leest. Plooi dan de knieën tot ze de vloer raken. Buig dan voorover vanuit de leest totdat de vloer geraakt wordt met de handen (handpalmen naar boven), uw voorarmen en uw voorhoofd. Hef de handpalmen ter hoogte van de oren en hou deze houding eventjes aan. Breng vervolgens de handen weer in gassho, kom weer naar boven en buig nogmaals een beetje zoals in het begin. Op deze manier drie maal voorover buigen wordt sanpai genoemd. De prosternaties zijn een teken van erkenning en respect tegenover het onderricht van de Boeddha, van hemzelf en de meesters van de transmissie.

Moet men zijn godsdienst verlaten om zen te beoefenen ?

Moet men boeddhist worden? Moet men zich bekeren? Iets loslaten, een godsdienst of een ideologie verlaten voor een andere is geen goede oplossing. De Boeddha of ook de patriarchen die hem opgevolgd hebben, geen enkele van hen heeft wie dan ook willen bekeren, uit respect voor het geloof of niet-geloofsovertuigingen van iedereen.

Sinds millennia nodigen de Griekse filosofen, de christelijke mystici, de soefi's en andere boeddhistische meesters ons uit om 'zichzelf te kennen'. Eenvoudigweg omdat dit het vertrekpunt is om een spirituele relatie te ontwikkelen. Het is de voorwaarde om een menselijke relatie te creëren. Dit is wat ik 'religie' noem! Zen is voorbij godsdienst, deze

-----

beslissing hangt alleen van u af. Noteer wel dat vele christelijke priesters en monniken dagelijks zazen beoefenen.

Hoe wordt men zen boeddhist ?

Om zen binnen te komen moet je geen boeddhist zijn. Het volstaat om zazen te beoefenen, hier en nu, want fundamenteel is zen : zazen. Het volstaat om een zen dojo te vinden waar u de lichaamshouding kan aanleren en ook de regels van de dojo. Het is een 'leken-zen' die draait rond uw dagelijks leven.

Indien u later de behoefte aanvoelt om u te engageren op de Weg van zen en van gewijd te worden tot monnik of non, volstaat het van te aanvaarden dat vanaf dat ogenblik het zen is die rond uw leven zal draaien.

Hoe staat het met zen en seksualiteit ?

Seksualiteit is de basis van het leven. Fundamenteel : zonder seksualiteit, geen mensheid. In het zen boeddhisme zijn er tien Precepten, één daarvan gaat over seksualiteit. 'Niet begeren' betekent in wezen : geen slechte seksualiteit. Deze mag niet louter een pulsie of een egoïstisch plezier bevredigen zonder rekening te houden met de partner. Zen verbiedt geen liefde. Maar ware liefde is niet begeren, niet de andere willen bezitten, maar zijn/haar geluk verlangen. In het andere geval zal er afgunst ontstaan, kwaadheid of zelfs geweld. Wanneer men zazen beoefent, ontwikkelt zich op natuurlijke wijze een echte liefde voor alle wezensvormen.

Hoe staat het met verlangens in zen ?

Zoals seksualiteit maken verlangens ook integraal deel uit van de menselijke natuur. In de 12 oorzaken van onderlinge verbondenheid of geconditioneerde co-productie (innen), staan de verlangens op de achtste plaats. Maar tegelijk is ze in deze twaalf de eerste oorzaak die door onze daden veroorzaakt wordt. Vanaf dit punt van geconditioneerde productie ontstaat het verschil tussen de gewone stervelingen en de wijzen. Deze laatsten weten hoe geen nieuw karma te veroorzaken.

Verlangen maakt, zoals seksualiteit, deel uit van het leven. De Boeddha heeft nooit onderwezen dat we verlangens moeten verwijderen. Hij maakt ons echter attent op onze gehechtheid aan onze verlangens. Verlangens en seks moeten geen gevangenis worden, en wij moeten er geen slaaf van worden.

Welk standpunt heeft het boeddhisme over geld ?

Geld is een middel dat handig gebruikt kan worden. Er hebben is geen probleem. Maar wat er een kan worden is de gehechtheid aan geld. Indien u geld beschouwt als een middel dat dient om op juiste wijze gebruikt te worden, wat het achtvoudige pad ons uitnodigt om te doen in de 'juiste middelen van bestaan', dan is er geen enkel probleem. Doorslaggevend is de manier waarop we geld verdienen en aan onze noden voorzien zonder schade te berokkenen aan levende wezens. Wij moeten een professionele activiteit uitoefenen die niet in strijd is met dat wat we hebben kunnen realiseren op de weg door onze beoefening van zazen. Maar we moeten steeds alert zijn en ons niet laten misbruiken door het geld.

Hoe kunnen we het dagelijks leven leiden in de geest van zen ?

Niets is normaler, we moeten anderen niet storen door onze beoefening van zen. Leef intens het ordinaire leven, want elk ogenblik is uniek, verlies er geen kruimeltje van. Wees er helemaal bij in elk ogenblik van uw dagelijks leven, op het werk, met uw familie, uw kinderen, uw vrienden, zodat u niets hoeft te spijten. Neem de onderrichtingen van de Boeddha op als levenslessen, zoals bijvoorbeeld het Achtvoudige Pad, de paramita's. Harmoniseer uzelf met het milieu waarin u zich bevindt, zazen zal u stellig helpen.

Wat is het standpunt van zen wat betreft reïncarnatie ?

In het boeddhisme is er vaak sprake van reïncarnatie in verband met het samsara, maar om confusie te vermijden zal ik deze cyclus eerder 'wedergeboorte' noemen. Het is van fundamenteel belang van zich niet bezig te houden om te weten of we al geleefd hebben of waar we na onze dood naartoe gaan, want deze behoefte komt nog voort uit onze angst voor de dood, die de moeder is van alle angsten. Het zijn hypothesen die niet erg belangrijk zijn. De Boeddha heeft noties onderwezen zoals karma, samsara, of wedergeboorte, omdat hij er de ervaring van gedaan heeft bij zijn ontwaken, en hij de kettingreactie begrepen heeft van oorzakelijk gevolg en de voorwaarden voor de wedergeboorte (innen). Zo heeft hij de mensen aandachtig en verantwoordelijk kunnen maken wat betreft het effect van hun daden, woorden en gedachten die sporen achter laten en hun voorwaarden voor wedergeboorte veroorzaken. In zen houden we er ons niet zo met bezig, zonder het nochtans te verwerpen. Wat in tegendeel onze aandacht opeist is van te weten, eens we ons bed uit zijn, hoe we onze dag gaan beleven met het respect van de principes van de Weg van zen. Want wat het belangrijkste is, is het nu, hier en nu, het is het enige wat bestaat.

Hoe staat zen boeddhisme tegenover het karma ?

Wat er ook van zij, in ons dagelijks leven, in elk van de momenten die wij beleven, produceren wij wat er gaat komen, in zekere zin fabriceren wij onze toekomst. Dit functioneren is trouwens het onderwerp van oorzaak en gevolg wat we het karma noemen, het is onafwendbaar, we kunnen ons niet aan het karma onttrekken. Zelfs indien zazen het karma afsnijdt, is dit ook het karma. Het belangrijkste is van zich bezig te houden met wat zich nu afspeelt, hier en nu. Het nu niet ontvluchten, helemaal zijn in dat wat gedaan moet worden, tot op het einde, 'zanshin'. Zo is wat gedaan is wel degelijk afgewerkt, gedaan. Zelfs indien wat we te doen hebben moeilijk is, indien het te doen is moeten we het doen tot op het einde. Zelfs indien we nu construeren wat morgen zal zijn, wat nog niet gebeurd is, bestaat niet. Maar, rekening houdend met wat onze woorden en daden kunnen veroorzaken, is het raadzamer dat deze coherent zijn met de Dharma, het Achtvoudige Pad, de precepten of de Paramita's.